

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Izbaje dnevno razen nedelj in praznikov.
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Reklamni se ne
vračajo.
Narocnina: Zlatinske drave (Isten
Chicago) in Kanada \$2 na leto, \$1.50 na pol leta
in \$1 na tri mesece; Chicago in Louisiana
\$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri
mesece.
Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National
Benefit Society
Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENSIC NATIONAL
BENEFIT SOCIETY
Advertising rates on agreement
Subscriptions: United States (except Chi-
cago) and Canada \$2 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.
Address:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Alli prinese vojna kap- talistom presenečenje?

Pravijo, da se je obdrževala gos-
podarska konferenca zaveznikov
v Parizu, ker se boje, da Nemčija
poplavi po končani vojni trge,
z najcenejšimi produkti, s kateri
ni moglo konkurirati. Iz
skandinavskih dežel prihajajo e-
naka poročila, tudi tam vidijo e-
nake strahove. Poročevalci dnev-
nika "New York Evening Post" v
Stockholmu gre še dalje, in vidi
še drugo "nevarnost". Po njego-
vem mnenju bo svet pognan v so-
cializem, kar bi seveda ne bila
nesreča za narode.

Nemci, z njih navadno sposob-
nostjo, so se pripravili za ta slu-
čaj. Izdelali bodo praktičen načrt
in ga prenesli v prakso, če bodo
uverjeni, da se obnese.

Nemci so prvi spoznali, da se
lahko produkcijo pomnoži, če se
milijone žen in otrok vpreže v de-
lo. Pred vojno jih je opravljalo
17.000.000 žen ročna dela, v teku
vojne se je pa pomnožilo število na
23.000.000. Proračunili so, da se
na ta način lahko pomnoži pro-
dukcija za 35 odstotkov, ne da bi
bilo treba podaljšati delovni
čas. Novi zboljani stroji, kemični
procesi, ki so bili uvedeni v te-
ku vojne, pridejo do polne velja-
ve šele po vojni. Na ta način in
s temi sredstvi upa Nemčija zni-
žati produktivne stroške, pomnoži
ti produkcijo, poplaviti trge s ce-
nenimi produkti in eventuelno
obdržati trgovsko nadvladje
na svetovnem trgu.

Tako modruje časnikarski po-
ročevalci.
Ali to ni načrt! Resnica je, da
se kapitalizem v Evropi sploh ne
more razvijati po drugi metodi,
če bodo delavci mirno gledali,
kako jim kapitalisti nakladajo
čimdalje težjo butaro.

Če bi nemški kapitalisti res kaj
takega izvedeli, bi morali nem-
ški delavci delati za najnižje pla-
če, njih gospodarski položaj bi bil
tak kot v vojnem času. Ako nem-
ško ljudstvo strada v vojni, bo
moralo stradati, dokler se njego-
vi izkoriščevalci ne opomorejo.
Mir bo prinesel lakoto, revščino
in nizke plače mesto zadovoljno-
sti. Ali bodo nemški delavci kot
volički, vdani v božjo voljo, spre-
jeli tako butaro?

Pred vojno je bilo v Nemčiji do
štiri milijone socialistov. Res je,
da nemški delavci niso revolucio-
nari v tem smislu kot narodi na
jugu. Preden kaj odobro ali
sprejmejo, razpravljajo in zopet
razpravljajo, mislijo in zopet mis-
lijo in le redkokdaj se zgodi, da
se za kakšno stvar hitro odloči-
jo, ne da bi preje razpravljali o
njih. Kljub temu se lahko dogodi,
da pride nenadoma socialna revo-
lucija, če je čas zanjo ugoden, in
če bodo izkoriščevalci hoteli ljud-
stvo podvreči še večji sužnosti.

Kako bo pa z delavci na Angle-
škem in v drugih evropskih dr-
žavah? Ali jim bo tam postajalo
na rožice? Ali niso tudi tankaj
spodili žene in otroke v tovarne?
Ali jih ne čaka tista sužnost kot v
Nemčiji, če bodo njih gospodarji
hoteli vspešno konkurirati na sve-
tovnem trgu?

Kaj pa z ameriški delavci?
Odkar je izbruhnila vojna, so se
plače "siling" pomnožile, nam pri-
povedujejo kapitalistični dnevniki,
dasi ponekod še mnogo delav-
cev in v mnogih krajih dela za
plače, ki so bile v navadi pred
vojno. Če bodo hoteli ameriški
kapitalisti konkurirati nemškim,
bodo skušali znižati delavske pla-

še saj za eno tretjino, mogoče tu-
di več. Ali bodo ameriški delav-
ci ponižno in brez ugovora spre-
jeli znižanje plače?
Teško!
Načrt za izkoriščanje delovne-
ga ljudstva, o katerem pravijo,
da je iznajdba nemških kapitali-
stov, da se ohrani kapitalizem, je
najbolj podziganje sredstva za
takošnjo socialno revolucijo v
vseh kapitalističnih deželah.

Če si evropski kapitalisti pred-
stavljajo, da se po sklenjenem
miru vrne z bojišča do dvajset
milijonov mož domov, ki bodo tam
našli žene in otroke, ki bodo de-
lali za nizke plače, da bodo ti mi-
ljoni sprejeli te sužnjanske raz-
mere brez ugovora, potem kapita-
listi verjamejo, da proletariat o-
stane večno neumen.

Mi verjamemo v inteligenco de-
lavskega razreda, kljub temu ne
prerokujemo, kaj se bo zgodilo,
ko se milijoni vrnejo z bojišč. Včas-
i je majhne iskre treba, da iz-
plamtí ves svet, včas pa velikega
požara ne vidi ravnosti svet in
gre mimo njega, ne da bi zapustil
kakšno sled.

Kam se obrnejo pro- gresovci?

Progresovske stranke ni, umrla
je hitro, kakor je tudi njeno roj-
stvo bilo iznenadljivo. Ze takoj
po svojem rojstvu se je razvila
do vrhuna, sam Roosevelt ji je
načeloval. Kdo ji načeluje sedaj,
ko razpada?

Polkovnik Dorcé podpira Hug-
hesa, republikanskega kandi-
dida. Iz navdušenega progres-
soveca, ki bi najraje pohrustal
vse starine v republikanski stran-
ki pred štirimi leti, je postal zo-
pet navdušen republikanec. Danes
podpira stranko, kateri je
pred štirimi leti pomagal do pora-
za in bi jo bil najraje vtopil v
žlici vode.

Kaj pa z drugimi progresovci,
ali bodo sledili svojemu voditelju
in se združili z republikansko
stranko? Voditelj progresovske
stranke so večina sledili Roose-
veltu, nekaj jih pojde v demokra-
tično stranko. Kaj pa volilci, ki
so volili za progresovec? Eji deli-
li se bodo, kot so se delili njih
voditelji.

Nekateri celo prerokujejo, da
pojde mnogo progresovcev, ki so
bili za socialne reforme, v sociali-
stično stranko in da bodo glasova-
vali za socialistična predsedniška
kandidata Bensona in Kirkpatricka.
Ali o tem prerokovanju se
sedaj še malo ali nič ne sliši, da
se spolnjuje.

Mnogo progresovcev je silno
nezadovoljnih z njih voditelji. Za
nezadovoljnost imajo vzroke, saj
so vprav voditelji napeljali vodo
na republikanski mlin, dasiravno
je položaj zelo ugoden za tretjo
bouržoazno stranko, ki se loči po
programu od obeh starih buržoaz-
nih strank.

Pa kaj čemo? Stranka je razbi-
ta, ker so tako hoteli njih vodi-
telji.
Kam se obrnejo progresovski
volilci, bomo videli v jeseni. Če so
iz prepričanja glasovali za pro-
gresovsko stranko, ker je imela
obširen socialen program, bodo v
jeseni šli s socialisti, ker ima edi-
do socialistična stranka povedano
jasno in določeno v svojem pro-
gramu, da se morajo socialne re-
forme za varstvo delavstva, zava-
rovanje proti boleznim, poškod-
bam in starosti izvesti že v mejah
kapitalistične družbe. Socialistična
stranka edina vstopa za široko
ljudsko izobrazbo in varstvo žene
in otrok. Ako se to ne zgodi in se
bodo progresovci razdelili v obe
buržoazni stranki, potem je resni-
ca, da progresovci niso bili v ar-
cu nikdar za socialne reforme,
marveč so jih imeli v programu
za vado, da bi z njo lovili neve-
dne volilce.

Rdeči socialistični teden

Odbor, ki vodi socialistično vo-
lilno kampanjo, namerava prirediti
v septembru z veliko pomnoženo
volilno agitacijo.
Celi teden bo posvečen shodim,
ki naj se vrše v vseh krajih Zdr-
ženih držav.

Odbor pozivlje 6.000 lokalnih
socialističnih organizacij s 100.
000 člani in tisoče strokovno or-
ganiziranih delavcev, ki simpatizirajo
s socialističnim gibanjem,
da združijo vse agitatorne sile v
tednu, ki prične s 3. septembrom
in konča z nedeljo 10. septembra.

Francosko-nemško bojišče. Učinek nemške ročne granate, ki je
pobila na tla tri francoske vojake.

Pozivlje se vse socialistične or-
ganizacije, da v tem tednu skladi-
so ljudske khode.

V nedeljo, dne 3. septembra, bo
Benson - Kirkpatrickov dan. Po-
vsod se bodo sklicali shodi in
ljudstvu povedalo, kaj zahtevajo
socialisti na podlagi svojega pro-
grama.

V ponedeljek, dne 4. septembra,
je Delovski praznik. Socialisti bo-
do sklicali posebne shode, na ka-
terih bodo razpravljali o skupnem
delu s strokovno organiziranim
delavstvom.

V torek, dne 5. septembra, je
dan članov. Tega dne se bodo ob-
drževali posebni shodi in razvila
se bo agitacija za pridobivanje
novih članov.

V sredo, dne 6. septembra, bo dan
mezdnega sklada. Na ta dan se bo
prilagodilo članom socialistične
stranke in prijateljem socialistič-
nega gibanja, da daruje vsak eno-
dnevno mezdo v volilni sklad.

V četrtek, dne 7. septembra, bo
dan mladine. Razvila se bo agita-
cija med mladino, da se jo pridobi
za socializem.

V petek, dne 8. septembra, bo
ženski dan. Razvila se bo agita-
cija za žensko volilno pravo in var-
stvo žene pri delu v industriji.

V soboto, dne 9. septembra, bo
dan socialističnega časopisja. Na
ta dan se bo razvila agitacija za
pridobivanje naročnikov na social-
istične liste.

V nedeljo, dne 10. septembra,
bo zadnji dan rdečega tedna. Na
ta dan se bo razvila agitacija za
volilni sklad.

V kratkih besedah: Ves teden
bo posvečen socialistični agitaciji,
da prodre med ljudstvo nauk so-
cializma.

Vojna in njene dobrote.

Najbolj hudo so prizadeti v
vojni otroci. Še mnogo huje trpe
otroci tam, kjer je vojna zadela
popolnoma nedolžne narode. Ve-
sti in članki v časnikih pripove-
dujejo o strašnem, hudem trplje-
nju, ki je zadelo otroke.

Tako čitamo n. pr. o Armeniji:
"Starši, bičani od glada, pa-
dajoči pod žgočimi in razkrajajo-
čimi žarki poletnega solnca, so no-
sili svoje otroke, dokler jim ni
odpovedala njih moč. Večkrat so
moralo pustiti umirajoče otroke
na potu; da so rešili druge. Do-
stikrat jim je donel v njih ušesih
strašoten krik malenkých kot
zadnji spomin nanje."
Iz Turčije poročajo:
"Povsod se sliši tožba strada-
jočega ljudstva; vsi so napol na-
gi. Večina spi že mesece na golih
tleh; tresejo se mraza v dolgih
zimskih nočeh. Ruske čete včas
naberejo cele vozove zapuščenih
otrok. Kako grozno je bolezen
razsajala med njimi, dokazuje
deleživo, da je število odraslih
večje kot otrok. Malenkých niso
mogli prenesti pomanjkanja in o-
sabljeni od naporov, so umirali
na tisoče. Še par tednov in Al-
banija ne bo poznala glasov otrok."

Cela dežela umira lakote, — maj-
hna, slabotna dežela, prek kate-
re je drvila vojna. Že je od lakote
umrlo 150.000 ljudi, večina žen in
otrok. Malenkých bodo vsi pomrli,
vsaki dan jih umrje mnogo, ah
mного! Ko to pišemo, gladajo o-
troci mrtve konje na cesti."
Iz Srbije:
"V Srbiji je legar napravil
dvajset tisoč otrok za sirote. Srbi
so storili, kar so mogli. Kmetje
so jemali otroke k sebi, dokler so
imeli kaj jesti, potem so pa bežali
po poti bede in revščine. Povsod
naletimo na krđela otrok, ki jih
vodi dvanajst ali štirinajstletni
deček po deželni cesti, skozi vi-
sok sneg prek gorskih potov in
skazi reke."

To je le majhen del prave bede,
ki je objela tudi Anglijo, Nemčijo,
Francijo, Rusijo, Belgijo, Ita-
lijo in Avstrijo. Povsod se širi-
jo kužne bolezni, lakota in po-
manjkanje.
V strelskih jarkih padajo krep-
ki fantje in močje, doma umira-
jo žene in otroci gladu.
Ali ne zadostujejo ti vzroki, da
je vsak normalen človek proti
vojni, pred vsem pa žene? Njih
može in sinove moré na bojiščih
kot nemo živino v klavninah, njih
malenkých pa umirajo doma lako-
te.

Take so dobrote vojne!
**Francosko ženstvo ob
plugu.**

Francosko kmečko ženstvo je v
sedanji vojni pokazalo, da prav-
nič ne zaostaja za našim in nem-
škim ženstvom, kar se tiče pred-
nosti in vestrajnosti v vodstvu
kmečkega gospodarstva. O tem se
je prepričala komosija 14 Angle-
žinj, ki so v študijske namene
potovale Francijo. Voditeljica ko-
misije, Miss Gladis Pott, je opisa-
la svoje doživljanje na Francoskem
nasproti sotrudniku "Times" ta-
ko-le: Naš obisk je med drugim
veljal tudi posestvom in kmetijam
na bojiščih ob Marni. Gromenje
topov, ki se nepréstano slišalo, je
spominjalo na resnost časa in da-
jalo našemu potovanju resnohen
pomen. V prvi vrsti nas je zani-
malo gospodarstvo na malih pose-
stvih. Kar je pred vsem slišlo v o-
či, je bila živahna energija, s ka-
tero francoske žene opravljajo
svoje delo. Takoj, ko so bili ma-
ški mobilizirani, so zavzele njihovo
mesto lenake, da jih nadome-
ste v gospodarstvu, in od tedaj o-
pravljajo vneto in neugnano na
polju in doma. Žene in hčere, da
celo matere vojakov so to, ki skr-
be za to, da noben kosce zemlje
ne ostane neobdelan. Videle smo
mnogo priletno ženo, ki je opravl-
ljala selo najtežja in najnapor-
nejša dela. Ta volja za delo in pa-
sajstvo, s katero se je francosko
ženstvo lotilo deloma nevarnega
dela, se je opazila pri vseh žen-
skah. Mnogo njih je bilo že prej
vajeno kmečkemu delu, ker so že
v miru morale pomagati svojim
možem; vsekakor so pa opravljale

prej le lažja dela, dočim morajo
sedaj nositi vso težo dela. Mnogim
je bilo kmetovanje sploh nekaj č-
isto novega. Tako neka žena ni
imela nobenega pojma o poljedel-
stvu, ko sta morala oditi k voja-
kom njen mož in brat, ki sta do-
lelej oskrbovala gospodarstvo; ho-
češ-nočeš je morala sedaj žena pri-
jeti za delo. Bila je razumna in
ker ji dobre volje za delo ni manj-
kalo, je bila v malo dneh tako da-
leč, da je mogla pametno izvršiti
vsako delo. S pomočjo 12letne
hčerke obdeluje sedaj ta žena z
lepim uspehom svoje polje. V
mnogih francoskih vaseh razen
pohablencev in starcev ni bilo vi-
diti nobenega velikega. Francos-
ke žene smatrajo kmečko delo za
svoj delež v narodni obrambi ter
izvršujejo svojo nalogo brez go-
drijanja. Njihova delavnost je v
velikem nasprotju z vnemarno-
stjo, ki jo kažejo angleške žene, ki
povečini ne mislijo na to, da bi
prevzele delo odsotnega soproga.
Tudi gospodarska neodvisnost
francoskih kmetov je veliko večja
nego angleškega kmečkega prebi-
valstva. Vse se doma pridela in po-
rabli. V mnogih hišah kupujejo le
sladkor in čaj, vse druge potreb-
ščine se pokrivajo iz lastnega go-
spodarstva. Žito se daje v mlin,
kruh se peče doma. Vino, sadje-
ves, sir in zelenjava se prideluje
doma. Celo plevčel skrbno pobirajo
in porabljajo za krmo živini. Nau-
k, ki smo ga prinesle s Francos-
kega in ga hotemo oznanjevati
našem ženstvu, je ta, da z dej-
stvom, da so močje v vojni, še ne
sve storjeno, marveč da je na nas
ženskah da zastavimo vse svoje
moči in prepričimo da bi življe-
nje doma zaostalo, tako je skleni-
la svoja izvajanja Miss Pott.

ARHANGELSK.
Vojna je vzbudila iz mnogolet-
ne nedelavnosti in neopaznosti
ob Severnem Lednem morju tu-
di Arhangelšk in mu preskrbela
čudovit razvitek, ki se bode seve-
da izgubil, brž ko bode minila
zanj zlata doba. Tedaj se bode za-
zibal Arhangelšk zopet v ledeno
zimsko spanje. Bajka se je izpre-
menila v resnico, ko so nabavili
nekaj rušileev ledu, da bi ohrani-
li luko odprto in pristopno. A-
ko se je spomladi leta 1915. ota-
bil led, se je mahoma dvignil pro-
met tako zelo, da je mogla luka
tekmovali z luko v New Yorku,
bodisi po številu ladij, bodisi po
njihovi teži. Tako je poročal sam
ameriški trgovinski atašej domov.
Izpremenilo se je mahoma vse živ-
ljenje v skoro vaenemu ledu pri-
pajočem mestu. Privrelo je
vanje 50.000 in več ljudi, posredo-
valcev, trgovcev, zastopnikov, ki
so se nastanili tam, in trgovski
posli so se nakopičili, kakor bi bi-
lo Arhangelšk svetovno mesto. V
skladnišča in trgovske pisarne so
se izpremenili vsi hoteli, zgradili
so električno cestno železnico, u-
vedli električno luč, v tem so se
nagradili tovari najrazličnejše-
ga blaga iz ruske notranjosti, da

bi jih ukrcali in odplovili iz
ne ruske izvozne luke v Evro-
p. Brž ko je meseca maja v Be-
lomu izginil led, so pripadle le-
je. Pettisotonski parniki so vsi
li redno med Arhangelskom in
Angleškom, največji pa, ki je po-
peljal z Angleškega premoč,
držal celo polovico tisoč ton. Uta-
novili so tudi ruško-ameriško
proplovno progno, ki je vozila vsi
drugi teden med Arhangelskom
in New Yorkom, razen teh je po-
hajalo in odhajalo mnogo norve-
ških in drugih parnikov. Niti ni bi-
lo prostora za vse te ladje, za-
so zgradili zanje začasne lome-
pomole. Tam ukrcajo največ le-
tudi žito so počeli izvažati
več žita, ki je odhajalo prej
ko luk Vzhodnega in Črnega
ja, so poslali sedaj na sever,
od maja meseca sem se je ba-
naložilo v Arhangelšku 15 milij-
onov pudov pšenice. Seveda la-
ni in ni mogoče izdelka odpošiljati
tako naglo, kakor bi radi in
kor se vrši to po lukah, ki so v
jene vednemu velikemu "morski"
Jeseni, ko se prikazuje led, ki
klepa po navadi Arhangelšk
leta, so baje zaposlili v Be-
lomu 15 rušileev ledu in z njih
vo pomočjo upajo, da ohranijo
ko ob Arhangelšku priklad-
plovbi do meseca decembra, in
samo pa, ki je precej oddaljena
morja, upajo varovati nezam-
celo do konca januarja.

**Za zabavo in kratak
č.**
Poslušna hči.
"Tako, ti si dopustila, da te
poljubil gospod poročnik. Ali
nisem ukazala, da moraš reči
kadar kaj prosil od tebe mošk-
Hči: "To sem tudi rekla.
gospod poročnik me je vpraša-
bom li srdila, ako mi da polje."
Seveda.
Gospa (zbirajoča doneske):
spod poročnik ali bodete tud
kaj pripomogli pri olepšanju
pališča?"
Poročnik: "Na vsak način,
lostljiva, v kopalisku bom
sezono."
Ni prerok.
Pešec Sonensajn se povrne
največjem dežju v vojašnico.
gov stražmojster je ravno to
imel bataljonsko inšpekcijo, to
stal pred glavnim uhodom.
"Sonensajn," vi nesrečni
vek, kako to izgledate! Zaka-
ste vzeli navadne bluze in o-
li vrhu nje plašč? Morali bi
naprej vedeti, da bo padal d-
Sonensajn: "Kako bi moge
deti, da bo dež? Jaz sem ve-
assentiran kot pešec, ne pa kot
mehski prerok!"

Na večbališču.
Stražmojster: "Tristo zlo-
vi se držite, kakor dimnikar
mora z svojo staro tako stat-
ti v urzli in vlažni kleti!"

Brez ugovora.
Polkovnik (pride ob preg-
vanju vojašnice v kuhinjo,
vidi sklado pomij): — "D-
mi žlico, da pokusim kak-
kava."
Vojak: "Na povelje, g-
polkovnik, ali — — —"
Polkovnik: "Niti besede
(pokuša) za vruga saj to se
mije."
Vojak: "Na povelje, g-
polkovnik."

Le nič strahu.
"Ah, France." Ali je res-
mislilo vlade odpraviti v-
tvo?"
"Ne boj se Micika, predno
de do tega se ti bo še manj
izneveril."

V kuhinji.
Kaprol: "Kaj moraš stori-
viditi, da je tvoj tovariš ob-
klobaso!"
Rekrut: "Ako mi ne da
vice, ga imam naznaniti o-
ku."

Milwaukee.
Velik, skupen izlet, piknik
Trinthamers Park, med 12.
in So. Milwaukee, prideta
tvi Sloga, šte. 16 in Yonah.
192 S. N. P. J., v nedeljo 13.
gusta t. l.
Za vsestransko zabavo in
postrzebo je v polni meri po-
ljudeno. Svira Savinsk godba.
četek ob 2 popoldne. Vstop
Vzemite So. Milwaukee
Reed Street, ki vas pripelje
ravnost k parku.

Prosveta volna

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

Slovenska Narodna **Podporna Jednota**

Ustanovljena 9. aprila 1904 Inkorp. 17. junija 1907 v drž. listinu.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODSEK:
Predsednik: John Vogrič, box 214, LaSalle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jozef Kubelj, 9469 Ewing ave. S. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Telephone Lawndale 4035.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADEZORNI ODSEK:
Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., LaSalle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Ashay Ave., Rock Springs, Wyo.

POBOTNI ODSEK:
Anton Hrast, 811 95th Ave., New Duluth, Minn.
Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Jože Radišek, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pleterski, 436 box, Bridgeville, Pa.
Albina Hočevar, 18 Beard ave., Detroit, Mich.

UREDNIK "PROSVETA"
Jože Zaveržnik, 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI EDRAVNIK:
F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.
Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičejo glavnega urada, se majo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odseka Jože Ambrožiču.

Zadeve prepirljive vsebine predsednika pobotnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik s "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

...ki, ena japonska in ena danska. Izguba življenj mora biti velika. Tako na italijanskem parniku ...

Ameriške vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Indianapolis, Ind., 4. avgusta. — V državi Indiana ustanovijo štiri živinovzravniške postaje, katerih naloga bo iztrebiti prašičjo kolero.

New York, 4. avgusta. — 16letna Lorena Carroll je izjavila pred zapuščinskim sodnikom Fowlerjem, da ne more živeti s \$7,479 na leto. Sodnik je odklonil prošnjo. Njen oče je zapustil \$1,100,000.

Van Buren, Ark., 4. avgusta. — 22letni Claude Sargent je v bil 27letnega Clarence Reeca. Po izvršenem umoru je Sargent telefoniral sam po šerifa in čakal nanj, da ga je odgnal v zapor.

Washington, 4. avgusta. — Predsednik Wilson je odpustil C. M. Hossu tri leta ječe, ki je bil obsojen na pet let ječe v Enjdu, Okla., ker je neopravičeno potegnil denar iz banke v Fairfascu, Okla.

Middlesboro, Ky., 4. avgusta. — Vleč velikih nalivov je prestopila voda bregove Blair Creeka blizu Tazevilla, Tenn., in poplavi la bližnje okolice. V poplavi je izgubilo do 45 oseb življenje.

Clinton, Ind., 4. avgusta. — John Sumner, star 65 let in po poklicu rudar, je bil vhit v rudniku Crown Hill, št. 4.

Indianapolis, Ind., 4. avgusta. — Progresivci obdržujejo strankino konferenco v hotelu Claypool. Konferenca se bavi s tremi vprašanji:

Ali naj se po volitvah takoj skliče strankino konferenco in se prične pripravljati za volitve v letu 1912? Za letos naj se ne imenuje kandidatov.

Ali naj se podpira kandidatura Wilsona?

Ali naj se skliče konvencija in prične boj proti republikanski in demokratični stranki?

John M. Parker, ki je bil na konvenciji progresivcev v Chicagu imenovan podpredsedniški kandidat, izjavlja, da stranka ne more podpirati Hughesa, ne Wilsona.

Chicago, Ill., 4. avgusta. — Ko se je Richard J. Shields, tajnik strokovne organizacije električarjev št. 134, peljal domov je nek neznanec, najbrž najet, streljal nanj in ga dvakrat zadel.

Fort Frances, Ont., 2. avgusta. — Miss Essie Syncox, 20 letna hčerka nekega farmarja mudila se je po opravkih v pet milj oddaljenem Blackhawku; ko je jez dila proti domu se ji konj splašil, ter jo vrže raz sebe. Padla je na kum kamenja tako nesrečno, da si je zlomila nogo. S težavo se je privela do studenca 400 yar-

Iz delavskega sveta.

(Nadaljevanje iz prve strani)

ve delavcev. Med tvrdkami, ki nočejo priznati delavskih zahtev, je tudi Western Leather Mfg. Co., pri kateri ima prvo besedo mestni svetovalec Henry L. Captain iz 25 varde.

Tri tvrdke so do sedaj podpisale pogodbo. Vsak delavec lahko moralno podpira štrajkarje, če pri nakupu izdelkov iz usnja, potnih in ročnih torb, denarnic in drugih športnih izdelkov gleda na to, da je prisiljena na izdelku varnostna znanika strojarskih delavcev.

Sodnijsko prepoved proti štrajka-jočim delavkam. Chicago, Ill., 4. avg. — Tvrdka J. Leibowitz & Son je izposlovala sodnijsko prepoved proti štrajkajočim delavkam v njeni tovarni.

Sodnik McKinly jim celó prepoveduje, da ne smejo stati v bližini tovarne. Delavke izjavljajo, da bodo nadaljevale s stavko, dokler ne zmagajo.

Feki volijo poslovne odbornike. Chicago, Ill., 4. avgusta. — V soboto popoldne ob treh volijo pekovski organizacije dva poslovna odbornika.

Opozorjamo slovenske pekovski pomočnike na to dejstvo in jim priporočamo, da se volitve udeleže.

Cleveland, O., 4. avgusta. — Lastniki parnikov in ladij, ki so združeni v "Lake Carriers Association" so sklenili, da zboljšajo plačo vsem uslužbenecem na parnikih in ladjah za \$10 na mesec.

S posvajanjem plače mislijo odvrniti stavko.

Chisholm, Minn., 3. avgusta. — Zginil je neznan kam, agitator I. W. W. in lokalni voditelj štrajkarjev M. E. Susterich.

Hibbing, Minn., 3. avgusta. — Deputy šerif Peter Wring, bil je večraj klican v Kitzville Location, kjer so ženske na stavkovni straži obmetavale skebe s poprom in jajci. Wring in še en deputy sta se pripeljala v avtomobilu in še nista dobro izstopila, ko ju je obsula toča kamenja in jajec. En kamen je zadel Wringa na glavo in mu povzročil lahko rano. Peljali so ga v bolnišnico, kjer so mu rano obvezali.

Virginia, Minn. Porota se je v zadevi Lomis Novaka in Tony Tomieha, ki sta obdolžena protipostavnega zbiranja, posvetovala dvajset ur, pa se ni mogla zediniti. Deset glasov je bilo za oprostitve obtožencev in manjkalo je samo en glas za oproščenje. Poročilo porotnikov, da se ne morejo zediniti je sodnik James P. Carey vpoštevale in poroto razpustil.

Martin Zupan, John Seher in Rich. Kuppola, priče za Novaka in Timieha so tudi obtoženi in stavljeni pod \$100.00 varščino vsak. Zagovornika hosta Keyes iz Dulutha in Luke F. Burns iz Virginije.

Chisholm, Minn. Rudnik Tioga od Shenango Furnace Co. je baje začel s polno paro obratovati 2. avgusta. Tako vsaj poročajo kapitalistični listi. Koliko je na stvari resnice, seveda ne vemo.

Šerif Moylan, aretirale je 19letnega Iso Puhalo, ker je nosil par kovinskih napestnic. Bond je bil določen \$150.00 in ker istega ni mogel postaviti, ostati je moral v zaporu.

Iz slovenskih naselbin.

Cleveland, O. Ivana Pihlerja, ki je šel spat na prazen lot blizu svojega stanovanja na 15115 Waterloo Rd., napadel je poneki neznan lopov in mu prizadejal več ran z nožem. Zločinec niso še dobili.

Joliet, Ill. V bližnjem Rockdale je v prijaznosti obstrelil svojo ženo, neki Nick Pavlica. Ženo so peljali v bolnišnico, moža pa v zapor.

Milwaukee, Wis. Vleč neznanec ne vročine umrl je v nedeljo 30. julija tu rojak Josip Schwegel, star 52 let. V stari domovini zapuščil vdovo, tri sinove in dve hčeri.

Nekaj za blondinke. V listu Denver Post stoji črna na belem, ženitna ponudba Henry Jonesa, ki se mora poročiti najkasneje do 30. septembra t. l. če hoče dobiti \$500.00, katere mu je njegov oče zapustil samo pod tem pogojem, da se do omenjenega dne vrne z ženo na svoj dom v Norfolk, Va. Pravi, da se ni nikoli dosti zanimal za nežni spol, zdaj mu gre pa za nohte, ker v

VARILLO NA VESELICO pri otvoritvi dvorane, katero priredi društvo "Prosveta", št. 106 S. W. F. J. v Imperial, Pa. dne 4. septembra t. l.

Društvo bode pričakovalo družba društva na kolodvoru ob 8:30 in 10:45 min. zjutraj na Imperial, Pa.

Po obhodu sledi otvoritev dvorane in nastop raznih govornikov. Potem pa ples in veselja zabava. Društvo bode spremljalo bratska društva na kolodvor ob 4:10 in 7:35 min. zvečer.

Na svidenje dne 4. septembra v Imperial, Pa. (X) Ignac Mursbets.

DELO DOBI. Petindvajset vlivarjev (squeezers in na bené); kontraktno delo, stalno in dolgo trajajoče delo, nobenih sitnosti; dobri vlivarji zaslužijo \$4.00 do \$5.00 dnevno. Pridite takoj pripravljeni za delo.

TERRE HAUTE MALL & MFG. CO., Terre Haute, Ind No. 52, 53, 54, 55, 56, 57.

Naročite se na dnevnik "PROSVETA"

Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevno dobro, podušljivo članka, novice iz starega kraja in Amerike, sploh elega sveta, zanimive romane in zabavno čtivo.

Naročnina stane za celo leto \$3.00, pol leta \$1.50 za Zd. države. Za naročnike izven Zd. držav, izvzemši Canado, stane za celo leto \$4.50, za pol leta \$2.25. Ravnotako stane za celo leto \$4.50 in pol leta \$2.25 v mestu Chicago in So. Chicago.

Imena, naslove in naročnino pošiljajte na sledeči naslov: **UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.**

Vse pošne denarne nakasnice — Money Order, bančne draft čeke se naj naslovi na "Prosveta" S. N. F. J. Ne rabite osebnih imen!

Naši zastopniki so društveni tajniki.

Vse nadaljše pojasnila daje drage volje upravništvo "Prosvete".

EMILE ZOLA: DENAR.

Prispevek M.-L.

(Nadaljevanje)

Ko je prišel Sakard v predvorano zbornice, je imel srečo, da je takoj dobil Hureta. Peljal ga je v ozadje bližnje sprejemne sobane, kjer sta bila sama, čimur sta se morala zahvaliti veliki razburjenosti, ki je vlada med poslanci.

"Prijatelj moj dragi, kaj vendar misliš? Govoriti z Rogonom v tem trenutku? Lahko si prebršati, da me zapodi."

V hipu so prevladali njegovi zasebni interesi. Huretov obstanek je zavisel od velikega ministra, kateremu se je moral zahvaliti za svojo kandidaturu, izvolitev in za svoj zasebni položaj; živel je ob drobtinah, ki so padale iz gospodarjeve mize. Tako je živel dve leti, in ker je med tem časom modro pobiral pod mizo lepe postranske dohodke, je seveda razširil svoje obširno imetje v Calvadosu, kjer se je nameraval vgnjezditi in uživati pridobljene sadove, kadar pride polom pri vladi.

"Ne morem, prijatelj, ne morem! Povedal sem ti že, kaj hoče tvoj brat, in ga nočem več nadlegovati. — Vrag! ali se ti nič ne smilim? Rogon je zelo hud, kadar ga kdo nadleguje. Vrhtege ne maram, da bi jaz trpel za te na svojo škodo."

Ali Sakard se ni dal pregovoriti. Poznal je Hureta in zato mu je mojstrsko alikal milijone, ki se bodo izlivali iz Univerzalne banke. S širokimi potezami in s plametečimi besedami, ki so prikazale denarno zadevo v luči pesniške lepote, je risal nedosežna podjetja, ki bodo imela kolosalni vseh. Dagremont se je z največjim navdušenjem postavil na čelo novega sindikata; Bohain in Sedil sta že vprašala, če smeta biti zraven. Nemogoče je torej, da ne bi bil tudi on, Huret, z njimi. Imenovani gospodje ga hočejo za vsako ceno zadržati njegove politične situacije. Oni so celo izrekli nado, da sprejme mesto v ravnateljstvu edino iz razloga, ker je njegovo ime tako proslulo.

Huret je bil iz sebe. Obljuba, da bo on sedel v ravnateljstvu, ga je razvnela in gledal je Sakardu naravnost v oči.

"Dobro, kaj pa hočeš od mene? Kaj naj izvem od Rogona?"

"Moj Bog, jaz osebno se ne bi brigal za brata, toda Dagremont želi, da se poravnava. Morda ima prav. Potrebno je torej, da razložiš temu groznemu človeku našo zadevo in da izposluješ od njega možko besedo, da nam ne bo nasprotoval, če že noče pomagati."

Huret je mislil in kazal neodločnost.

"Glej, da prineseš prijazno besedo, samo prijazno besedo, razumeš? Dagremont bo zadovoljen in potem se dogovorimo med seboj še danes."

"Poskusil bom", odgovori Huret z izrazom kmečke toposti, "toda vse bo šlo na tvoj račun, da veš. Kajti Rogon ni zadovoljen s teboj in še manj bo zadovoljen danes, ko ga pesti levica v aborniki. Torej ob petih!"

"Točno ob petih uri!"

Sakard je ostal še eno uro v zbornični palači. Pridržala ga je radovednost glede napovedanih bojev med poslanci. Slišal je po strani, da bo neki poslanec iz levice, ki je bil velik govornik, zavzel govorniško mesto in grmel proti vladi. Ta novica ga je potlačila in za trenotek ga je prišla želja, da bi poklical Hureta in mu rekel, da naj odloži sestanek z njegovim bratom do drugega dne. Ali naglo je zatrl to misel, mened, da bi morda podrl ves načrt, če se ne izvrši še danes. In končno: mogoče se bo brat prej udal v prijazno besedo, če ga prime zdaj v vrtincu boja. S sklepom, da se naj zgodi karkoli, je zapustil Sakard zbornico in stopil v kočijo. Konj je potegnil in že je bila kočija na bližnjem mostu de da Concordie, ko se je spomnil Dagremontove želje.

"Peljite v ulico Babylone!"

Tam je namreč bival markiz Bohain. Hiša, v kateri je stanoval, je bila nekoč paviljon večje palače, v katerem so bili nastanjeni konjski klapeci. Iz paviljona so pozneje naredili okusno in moderno stanovanje, ki je bilo obenem razkošno iz katerega je vel nekak aristokratski duh. Markiz je bil oženjen, toda njegova žena ni bila nikdar iz hiše. On je nevedno pravil, da je bolna in zmiraj v svojih sobah s strežnicami. V resnici je bila hiša s pohištvom vred njena lastnina in Bohain je živel tam kakor kak najemnik. Njegovega ni bilo nič, razen kovčka, ki ga je lahko vzgel seboj v kočiji in navadno ga je imel kje skritega, odkar je živel le ob spekulativstvu. Dvakrat je imel velike izgube in obakrat ni hotel plačati. Upniki so ga zasledovali, in ko so videli, kako stoji stvar, se jim ni izplačalo poslati niti pismenega opomina glede dolga, katerega so enostavno izbrisali. Dokler je dobil, je imel denar; kadar je pa izgubil, ni plačal nič. Borzija ni so to znali in v tem smislu so se ravnali. Imel pa je lepo doneče ime, ki se je zlasti prilagalo kakemu ravnateljstvu, in zato so se teple vse nove družbe, ki so potrebovale sijajnih imen, za markiza Bohaina. On je bil vselej dobrodošel. Markiz je imel svoj sedež na borzi, in sicer na strani ulice Notre-Dame-des-Victoires, kjer

so sedeli bogati spekulantje, ki so se vedno delali, da se ne zmenijo za majhne reči. Ti spekulantje so spoštovali markiza in včasih so ga tudi vprašali za nasvete. Večkrat se je zgodilo, da je imel vpliv na denarnem trgu. Skratka: bil je samosvoj značaj.

Sakard, ki ga je dobro poznal, je bil skoraj iznenaden, ko ga je tako uljudno sprejel markiz Bohain, mož šestdeset let velike postave, na kateri je bila nasajena majhna glava z bledim obrazom v okvirju rujave lasulje. Vse to ga je delalo zelo veličanstvena.

"Gospod markiz, prišel sem kot verni solitator."

Nato je razložil namen obiska, toda brez podrobnosti v začetku. Preden pa je skonečal, ga je markiz ustavil.

"Premalo časa, premalo časa! V tem trenutku imam najmanj deset ponudb, ki jih moram odkoniti."

Sakard se je nasmehnil.

"Prosim, gospod markiz! Dagremont me je poslal k Vam."

Markiz je bil naenkrat ves drugačen.

"O, Dagremont je tudi zraven! To je pa druga reč. Ako je on z vami, tedaj sem tudi jaz. Računajte na me!"

Ko je Sakard omenil, da ga hoče še natančneje seznaniti z novim podjetjem, da bo znal, kam bo spadal, je markiz enostavno mahnil z roko, češ da ni treba, ker se on ne zmeni za vse malenkosti in ima takorekoč že naravno zaupanje v vestnost takih ljudi.

"Ne besede več, prosim! Ne zanima me. Vi potrebujete moje ime iz jaz Vam ga drage posodim — to je vse. Povejte Dagremontu, da naj uredi vso stvar po svoji volji."

Sakard se je sam pri sebi zadovoljno smejal, ko je zopet lezel v kočijo.

"Markiz nas bo stal denar — ampak je dober privešek!" je zamrmral in nato ulekal kočijažu: "Ulcaz des Jeuneurs!"

V tej ulici je imel Sedil svoja skladišča in pisarne v ogromnem pritličju v ozadju dvorišča. Sedil, ki je bil prišel iz Lyonsa, je delal celih petindvajset let, preden je dosegel vseh s svojimi svilopredilnicami, katere je imel v Lyonsu. Danes je pa bila njegova trgovina ena najboljših v Parizu in vse bi šlo dobro če bi se ne bila tudi njega prišla strast spekuliranja, ko je imel enkrat srečo na borzi; strast se je razvila v njem z umišljeno silo kakor ogenj. Dvakrat je dobil zaporedoma in to ga je podkurilo. Zakaj bi se človek mučil celih petindvajset let za beraških milijon frankov, ko pa lahko spravi v žep ravno toliko v eni sami uri na borzi? Ker se je bolj zanimal za borzo kakor za svoj posel, je kmalu izgubil veselje do svoje industrije in trgovine. Strastno je igral in pričakoval, da ga doleti velika sreča na borzi, pri tem pa je izgubljal zaporedoma in sproti zapravljal ves dobiček, ki mu ga je prinašala svila. Najslabše je v takih slučajih, da človek prezira postavne, kupeljske dohodke in, naposled ne zna ceniti vrednosti denarja. Spekulacija je Sedilu požrla tristo tisoč frankov, medtem ko so mu svilopredilnice prinesle do dvesto tisoč, in vsled tega se je bližala propast.

Sakard ga je našel zelo razburjenega, kajti Sedil je bil igralec brez premisleka in brez filozofije. Videl je v večnem pričakovanju in v večnem obupu, upal in se kesal, poln negotovosti, dočim je bil na dnu svoje duše še nekoliko pošten. Kljub temu je njegov tolsti obraz s postranske, gosto in plavo brado porudel pri prvih besedah.

"O, moj dragi gospod, ako prinašate srečo, potem ste dobrodošli!"

Nato ga je pa obšel strah.

"Ne, je — ne akušajte me! Na boljsem bi bil, če bi se bil zaprl s svojimi balami svile in se nikdar pokazal na plano."

Sakard je čakal, da se umiri, in medtem je govoril o njegovem sinu Gustavu, ki ga je videl zjutraj pri Mazodu. Ali s tem je našel na drugo nesrečo. Sedil je sanjal, da bi preložil trgovino na sinove rame, toda Gustav ni imel namanjšega smisla niti volje za to. Razuzdanec, ki ljubi praznovanje in uživanje in ki bi samo trglat s svojimi belimi zobmi to, kar drugi spravijo skupaj, to je bil njegov sin. Spravil ga je k Mazodu, da vidi, če ima kaj več veselja za spekuliranje.

"Odkar je uurla njegova uboga mati", je mrnal Sedil, "nisem niti najmanj zadovoljen z njim. Edino upanje še imam, da se morda nauči kaj dobrega v borzijski pisarni, kar bi meni koristilo."

Sakardu se pa ni ljubilo poslušati.

"No, ali ste z nami? Dagremont mi je naročil, da Vas naj vprašam. On je z nami."

Sedil je sklenil roki kakor k molitvi in s tresočim glasom, ki je izrazil željo in bojazen, je odgovoril: "Seveda sem z vami! Vi veste dobro, da mi ne kaže drugega, kakor da grem z vami. Sree bi me hlolelo, če bi ne šel in če bi videl, da stvar napreduje. Povejte Dagremontu, da sem zraven."

Sakard je pogledal na uro, ko je bil zopet na ulici, in je videl, da je komaj ura štiri. Imel je torej dovolj časa, in ker je želel malo sprehoda, je odšel v kočijo. Ali kmalu se je kesal, kajti spet se je vtil dež, čim je dospel na bulevard. Stopil je med vrata bližnje hiše. Vraže vreme, kadar hodi človek peš po Parizu. Četrť ure je gledal, kako je voda prala pločnik, in tedaj ga je prišla nepoprčljivost. Ustavil je prazno kočijo, ki je šla mimo, toda bila je "viktorijska" in zastoj je vlekel usnjato zagrinjalo po nogah; ko je prišel v ulico Larochefoucauld, je bil moker do pasu. Prišel je pol ure prezgodaj.

Služabnik mu je odprl vrata kadilne sobe in rekel, da gospoda Dagremonta še ni iz borze. Sakard je hodil po sobi in ogledoval slike na stenah. Tedaj mu je udaril na ušesa krasen ženski glas, visok in melanholičen, ki je trglat tišino v palači.

(Dalje sledi.)

Kraljevič in berač.

Spisal: Mark Twain.

(Nadaljevanje)

Prince zardi jeze in odgovori: "To je nedostojno, da se ti upaš zapovedati mi, naj govorim. Že prej sem ti rekel, da sem Edvard, princ uelski."

Starka je osupnila. Khenti pa jame krohotati se. Ali Tomova mati in njegovi sestri so se užalostile.

"Oj, ubogo dete, bedni Tomo!"

Mati je pokleknila pred kraljevičem, položila svoji roki na njegovi rami, pogledala ga s solznimi očmi, pa dejala: "Oj, ubogi moj deček, vsemu temu je krivo ono tvoje neprestano čitanje, smešalo ti je povsem pamet! Ah zdaj si zlomil sree svoji materi."

Prine jo prijazno pogleda, pa ji reče ljubeznivo:

"Tvoj sin je zdrav in ni nor, dobra gospa. Umiri se, odvedi me v kraljevske dvore, kjer je tvoj sin. Kralj, moj oče, ti ga bo takoj vrnil."

"Kralj, tvoj oče? Ne govori takih reči, ki nas vse skupaj uničijo. Pogledaj v me! Nisem li tvoja mati, ki te ljubi nad vse?"

Kraljevič odkima z glavo in odgovori: "Ne; tvojega obraza nisem nikoli videl!"

Žena si pokrije oči z rokama in začne jokati gorke solze.

Khenti pa vpraša kraljeviča surovo: "Pokaži, kaj si danes priberal!"

Prine pa reče nato: "Ne žali me z takimi stvarmi! Rečem ti še enkrat, da sem kraljev sin!"

Močan udarec Khentijeve roke pade tako silno po kraljevičevi rami, da se ta zapoteče in pade v naročje Khentijeve žene, ki ga privleče k sebi ter z lastnim telesom prestrega hude udarce. To razljuti Khentija in babico še huje, pa početa neusmiljeno pretepati kraljeviča in deklici in in njihovo mater, ker so se potegnile za dečka.

"In sedaj takoj spat! Ta žala me je že zadosti utrudila," reče Khenti in vpihne svetilni plamen.

Ko je oče zaspal, se priplazi mati do kraljeviča, ga pokrije skrbno s slamo in capami, mu pogladi lasa ter mu ponudi kos žrnega kruha, del svoje večerje. Potem ga še tolaži, nato se vrne na svoje ležišče. In tedaj se ji porodi misel, da je opazila na tem dečku nekaj, kar ni nikoli poprej videla pri Tomi. Sama bi ne znaela reči kaj, in zazdelo se je njenemu materinemu srecu, da ta deček mogoče res ni njen sin. Ali takoj se ji je zdelata misel smešna, in vendar se ni mogla umiriti. Tedaj premišljuje žena, na kak način bi se prepričala, da je ta deček njen sin. Pa se spomni, da je Toma imel navado, vselej, ko ga je kdo nenadoma prebudil, zakriti si oči z rokama, ali ne z dlanjo roke, temveč s hrbtom roke. Oprezno se splazi do spešnega kraljeviča in ga prebudi. Kraljevič je takoj odprl oči, ali rok ni niti ganil.

Žena se začudi in žalostna ne ve, kaj bi sedaj mislila. Zgodaj zjutraj se kraljevič prebudi, pa jame govoriti v polsnu: "Gospod Uiljem! Hej, gospod Uiljem! Pridite takoj sem, pa poslušajte, kaj sem danes čudnega sanjal! Sanjal sem, da sem postal beraški deček . . . ej, kaj ni danes nobenega dvorjanika tu!"

"Kaj ti je?" vpraša ga tih glas, "koga kličeš?"

"Gospoda Uiljema, a kdo si ti?"

"Kaj jaz? Tvoja sestra Nana vendar! Oj, Toma, mislila sem, da ti je bolezen že prešla, pa še vedno bledeš, ubogi bratec!"

Zdaj spozna kraljevič, kje je, in hkrati začuti, da ga po vaem telesu še bole sprejeti udarci. "Joj meni, tedaj ni bil san!" vzdihne.

Par močnih udarcev po durih zbudi vso družino.

Khenti preneha smrčati pa vpraša glasno.

"Kdo tolče? Kaj hočeš?"

Glas za durmi pa reče: "Požuri se pa beži! Oče Andrej, ki si ga večerj udaril, bo težko ostal živ. Beži, da te ne vlove in zapro!"

Khenti je grdo zaklel pa je takoj zapustil s svojo družino stanovanje. Kraljeviča je držal trdo za roko ter ga vlekel seboj.

Na ulici je bila še tema. Bežali so proti londonskemu mostu, ki drži preko reke Temze.

V tem hipu so prišli naenkrat iz teme v svetlobo. Vrčila se je namreč že vso noč velika sveča-

nost na Temzi, angleškemu kraljeviču v čast.

Kakor daleč je segnalo oko, plamteli so ob obrežju kresovi. Londonski most je bil ves sijajno razsvetljen, reka sama je blestela v sijaju raznobojnih luči, umetni ognji so švigali po zraku kot ognjen dež ter so spreminjali noč v dan. Povsod so se tri ljudje, peli veselja in vriskali.

V tej gnječji je Khenti zgubil kraljeviča, in kraljevič je porabil to priliko ter je bežal in se pehal dalje med množico.

Sedaj je videl in razumel, da slavi vse mesto nepravga prince uelskega. Jasno mu je bilo, da se je beraški deček Toma Khenti okoristil z lepo priliko, pa mu je ugrabil njegovo visoko dostojanstvo in prestol. Druga mu ni preostajalo, nego da sedaj najde pot do Gildhola, do londonske mestne svetovalnice, in da se da tankaj spoznati, ter da odkrije goljufivega kraljeviča.

X. V Gildholu.

Kraljevska ladja, ki jo je spremljalo krasno brodovje, je plavala vsa v sijaju po Temzi sredi predvino razsvetljenih čolnic. Po zraku je odmevala godba, na obalah so plamteli svečanostni kresovi, in nad kraljevim gradom so se svetili nebrojni bengalični plameni. Množica ob obrežju je pozdravljala ladjo z gromovitim: "Živio!" Vines so grmel topovi.

Toma Khenti se je naslonil na svilene blazine, in ves ta prizor se mu je zdel izvanredno čudo.

Obleden je bil siromašni deček v obleko iz dragocene bele svile, ki je bila tkana z zlatom in posuta z dragimi kameni. Krog vratu je nosil kneževske redove. Ves je blestel biserov in zlata.

Ladje so se ustavile v pristanišču, ki je bilo sredi nekdanjega starega Londona. Toma izstopi s svojim sijajnim spremstvom ter stopi po kratki poti v Gildhol, v londonsko mestno svetovalnico. Sprejme ga lord major, to je londonski župan, na čelu mestnih svetovalcev, ki so bili vsi oblečeni v škriklaste plašče ter so imeli zlate verige krog vratu. Nato ga pelje k dragoceni stolici, nad katero je bilo raspeto krasno nebo. Pred njima so korakali glasniki, a za njima so nosili uradniški mestni meč in žezlo. Nato so se posedli krog, in Toma je, poučen že poprej, pil na zdravje iz velikega zlatega vrča, ki je potem krožil okoli mize od gosta do gosta. Potem je pričel obed, po obedu pa že v pozni noči sijajen ples.

Medtem pa je stal odet v same umazane cape pravi kraljevič pred Gildholom ter je jasno in glasno dokazoval svoje pravice in zahteval, da se ga pusti skozi vrata v mestno svetovalnico.

Ljudje so se mu pa rogali ter so pričeli zasmehovati ga, da so mu stopile solze v oči vsled tega ponižanja.

"In zopet vam povem, vi neuljudneži, da sem princ uelski, in če mi nihče ne pride na pomoč, vendar se ne ganem z mesta, za katero se hočem boriti!" vzklikne.

"Bodi princ ali ne; a srčen deček si in brez prijatelja ne ostaneš! Strani!" se začuje glas, in postaven ter krepak mož, pravi junak, se prerije skozi množico do kraljeviča. "Evo me, da ti dokazem, da ne bi mogel na vsej širni zemlji najti boljšega prijatelja, nego sem jaz Majljz Hendn. Hrani svoje besede, ubogi dečko, jaz bom s temi ljudmi govoril v drugem jeziku, in umeli me bodo!"

Nov prihodec je nosil nekoč lepo obleko, a sedaj že precej oguljeno. Pozlačeni okraski na nji so že otumneli. Pero na njegovem klubu je bilo od vetra in dežja razčesano. Z boka mu je visel dolg meč. Vse je kazalo vojsčaka.

Njegov prihod in njegove besede so razjarile zbrano množico, in navalili so nanj in na kraljeviča. A Majljz Hendn se nasloni s hrbtom ob zid in izdere meč ter jame mahati najprej s "ploskami" udarci, potem pa z ostrino po napadaleh, ki so cepali pod njegovimi mahljaji. Nastala je prava zmešnjava.

Nenadoma pa zatrobi v bližini rog, in četa konjenikov prihaja skozi ulico.

"Na stran! Kraljevi poslanec pride!"

Množica se je razkropila. Majljz Hendn pa urno porabi to priliko, videnje kraljeviča v svoje naročje in izgine z njim.

Kraljevi poslanec pa stopi v svetovalnico pred vseleče se goste in naznani:

"Kralj je umrl!"

Nehote so pod vtisom te novice vsi povesili glave, a za malo časa. Potem pokleknejo pred Tomo in vzklikujejo, da so se šipe tresle:

"Živio, naš kralj!"

Ubogi Toma je zamisljen gledal ta prizor. Nakrat mu šine misel v glavo. Obrne se do grofa Hertfrada in mu zašepeta:

"Če sedaj kaj zapovem, se mora to zgoditi!"

"Nikdo se ne bi upal zoperstaviti se ti," odvrne grof.

"Tedaj," reče Toma, "zapovem, naj se takoj izpusti iz ječe Taur vojvoda Noarfoka in naj ga ne obglavi. Kraljevi zakon bo zakon milosti."

Grof urno odide, da izvrši povelje. A ta novica se je razširila kmalu po vsej dvorani. In tedaj zagradi od vseh strani Tomi na proti navdušen klic:

"Prenehala je kruta vlada! Živio, Edvard, kralj Angleške!"

XI.

Kraljevič in njegov rešitelj.

Čim se je Majljz Hendn z malim kraljevičem rešil iz gnječje, polit proti reki Temzi. V tem se je razširjevala žalostna vest po ulicah in deček jo je slišal s tisoč ust:

"Kralj je umrl!"

Ta novica je bednega dečka zelo hudo zadela ter je pretresel vse njegovo bitje. Dobro je umel zgubo, ki ga je doletela, in v duhu je bil žalosten. Njegov oče je bil v resnici naproti vsem drugim grozen in krut vladar, a njemu naproti je bil vedno ljubezniv in nežen. Solze stopijo kraljeviču oči, zdaj je čutil, da je najbolj zapuščen bitje na zemlji. In za pet je drugi klic zadel na njegovo uho: "Živio, kralj Edvard šest!"

Oči so mu zablestele, sree mu utripalo ponosno.

"Oj, kako divno to doni, k sen — jaz — jaz sem kralj!"

Tako prideta do londonskega mosta. Ta zgradba je bila tedaj šeststo let stara. Bil je ta most prehod čez reko, a hkrati čudno tržišče. Na obeh straneh mostu od enega brega do drugega bile zidane hiše, v katerih so prodajalne, zaloge, krème in stanovanja za ljudi. Da, celo mala cerkev je bila sredi mostu in hišami. Most je bil kakor mestno zase, mestec zidano ob obeh dolgi in ozki ulici.

V mali krèmi na mostu je stanoval Majljz Hendn. Tja se tedaj poda s kraljevičem. Naenkrat zgrmi glas za njima: "Stoj! K si se klatil toliko časa?" in sta Khenti skuša zgrabiti kraljeviča. Ali Hendn se postavi pred njega in reče:

"Ne tako hitro in surovo, prijatelj! Kaj te briga ta deček?"

"Kaj me briga? Moj sin je!"

"To je laž!" vzklikne kraljevič srdito.

"To je srčen odgovor, ali v jeta mu hočem. Pa tudi če bi bil tvoj oče, ne dobi te v svojo posteljo, da bi te psoval in pretpel, namreč raje ostaneš pri meni, reče Hendn.

"Oj mnogo raje!" odvrne kraljevič.

"Tedaj je vse v redu. A ti, p tepuh, ne takni ga, če ne te bodem kot gosko!" reče Hendn ter položi pest na roč svojega meča.

Khenti je odskočil ter zaklel odšel. Hendn pa stopi z dečkom v svojo sobico, spotoma pa nareka nekaj jedi in pijače. Njegovo valičke je bilo majhno; pripomo postelja, pa nekaj starega pohištva, to je bila vsa oprava.

Mali kralj se privleče do postelje, pa se ves truden zvrtnanjo in zaspi.

Hendn ga ogleduje usmilen in šepeta: "Ta mali berač se obnaša kot donna. Ej dobro, prijatelj, bom, ker sem ga ravno rešil. Njega sila me privlači k njemu, da želim sedaj ljubim iskreno. Skušam, da ozdravim njegovo bolezen, hočem mu biti starejši brat, če ga kdo takne, naj je reče enemu življenju z bogom!"

Nato se skloni nad spalnico dečkom ter mu pogladi mlačo čelo s svojo zarjavelo roko. Steče tudi suktno ter jo vrže na dečko, da bi ga ne zeblo. Potem pravi: ljuje dalje:

"Da, vzeti ga hočem seboj v svojo domačijo Hendn Hol, in mor bova takoj odšla. Če te bo moj oče, o katerem nisem nič vedel, že sedem let nišel, sprejmi moje varstvo, tudi tega si zasluži nega dečka." (Dalje prihodnje)